
ŽIVLJENJE, OSEBNOST, RAZISKOVALNO DELO IN POMEN NIKA KURETA ZA SLOVENSKO ETNOLOGIJO IN KULTURO

Vilko Novak

51

IZVLEČEK

Prispevek prinaša obsežen razvid nad življenjem in delom dr. Nika Kureta (1906-1995), romanista in etnologa, srednješolskega profesorja, znanstvenega svetnika in rednega člana SAZU. Seznanja nas z biografskimi podatki, osvetljuje njegovo osebnost in razglablja o pomenu njegovih razprav in člankov za slovensko etnološko znanost in kulturo. Spoznamo ga kot pisca učbenikov, avtorja radijskih oddaj in strokovnjaka za lutkarstvo ter ljudske igre. Z vidika etnologije so poudarjene ljudske šege (Praznično leto Slovencev, Žiljsko štehanje) in ljudske maske (Maske na Slovenskem, Maske v Evropi).

ABSTRACT

The article presents a comprehensive survey of the life and work of Dr. Niko Kuret (1906-1995) as a Romanist, ethnologist, secondary-school teacher, lecturer and full member of the Slovene Academy of Sciences and Arts. It introduces us to biographical data, sheds light on Kuret's personality and discusses the significance of his treatises and articles to Slovene ethnology and culture. We learn about Kuret as an author of textbooks and radio programmes and as an expert on puppet and folk plays. From the perspective of ethnology the article focuses on folk customs (Kuret's works Praznično leto Slovencev and Žiljsko štehanje) and folk masks (Masks in Slovenia, Masks in Europe).

Prvi pregled znanstvenega dela Nika Kureta ob njegovi sedemdesetletnici sem končal z željo: "Njemu pa želimo le, da bi našel zadoščenje še naprej v ustvarjalnem delu - do skrajnih mej!" /Traditiones 5-6, 1979, 17/. Ta naša želja se je res izpolnila tako glede Kuretovih znanstvenih dosežkov v naslednjih dveh desetletjih njegovega življenja, kot glede skrajnih mej le-tega, saj je preminil dva meseca pred vstopom v 90-to leto, dne 25. januarja 1995 v Ljubljani. Pokopali pa so ga v družinskem grobu 30. januarja v Celju, mestu njegovega odraščanja in njegove prve mladosti.

Njegova mati Ana, r. Žagar /1867 - 1947/ je bila rojena v Dešnem, danes Laziše pri Jurkloštru. Skromni rojstni dom je dala popraviti, tako da je Kuret po smrti staršev hodil sem na počitnice. Zato se je tako po materini strani kot po bivanju v Celju čutil "Štajerca", medtem ko se je po očetovi strani in rojstnem kraju čutil Tržačana oz. Goričana. Oče Franc se je narodil 1871 v Gorici, obiskoval tu nekaj let gimnazijo, postal poštni poduradnik v Trstu, kamor je mati 1890 prišla služiti in se tu z njim seznanila ter 1905 poročila. Sin edinec, imenovan pri krstu in v šoli ter uradno v listinah do 1945 Nikolaj, se je tu narodil

24. aprila 1906. Pod svoje spise se je od začetka dosledno podpisoval Niko /z eno izjemo: Miklavž, pod opombami v: Peli so jih mati moja/.

Trst je bil v začetku stoletja močno gospodarsko in politično slovensko središče, v katerem je živel tudi mnogo Hrvatov, predvsem istrskih, ki so se v veliki meri poslovenili, tudi zavoljo obiskovanja slovenske Ciril-Methodove osnovne šole. Obmorski véliki Trst je gotovo močno vplival na odraščajočega otroka, ki je v njem doživel deset let, obiskoval 1912 do 1916 nemško osnovno šolo. Na njegovo življenje je vplivalo vsaj dvoje: skromno življenje v skromni uradniški družini ter uporaba treh jezikov doma in v šoli. Oba starša sta znala nemščino, ki jo je Niko pozneje odlično obvladal, saj je prevajal iz nje in vanjo ter pisal v njej svoje razprave, govoril na mednarodnih sestankih. Italijanščino je slišal povsod v mestu in je pozneje postala eden od njegovih študijskih predmetov; tudi iz nje je prevajal in jo gladko uporabljal v govoru in pisanju.

52

Ko je oče spoznal, da se zavoljo vojske v Trstu ne obeta nič dobrega, se je z družino 1916 preselil v Celje, gotovo tudi na materino pobudo, ker je bila v okolici domá. Tu je Kuret 1917-18 nadaljeval šolanje in v letu 1918 - tik pred razpadom avstroogrske države - začel obiskovati gimnazijo. In to je bilo prvo pomembno obdobje Kuretovega kulturnega dozorevanja in uveljavljanja. Zgodaj je dokazal svojo jezikovno in slovstveno oblikovalno nadarjenost ter ljubezen do umetnosti, od besedne do pevske in dramske. Začel je pesniti v duhu tedaj prevladujočih pesnikov: Župančiča, Gradnika, Antona Vodnika in objavil v amerškem verskem mesečniku Ave Maria 1928 devet pesmi, še prej pa v Stražnih ognjih, ki so jih začeli v šapirografirani obliki izdajati mariborski dijaki Kocbek, Pino Mlakar i.dr., v 3. letniku pa je postala tiskana srednješolska priloga Križa na gori, glasila mladinskega gibanja. Tu je v 2. letniku 1925-26 objavil le pet pesmi /npr. Italijanski motiv/. Kuret je pač zgodaj spoznal, da je njegova izrazna in oblikovalna moč v prozi, saj je prevedel iz nemščine domačijskega pisatelja H. Federerja povest Tarczicij že 1923 za mariborski mladinski mesečnik Naš dom /ur. Jože Stabej/. Njegov prvi prevod v knjigi pa je izšel, ko je bil v osmi šoli /Molière, Scapinove zvijače, Ljudski oder, 8, Ljubljana 1926, 83 str./. Rokopisni dijaški list je urejal od 1922 do 1926, feljtone za celjsko Novo dobo pa je pisal anonimno in pod psevdonimom Frumencij X. v letih 1924-27. V tem letu je kot študent začel pisati podlistke anonimno za ljubljansko Jutro /1926-27/ in Slovenca /1926-1930/, vanj tudi pod svojim imenom, posebno dopise iz Pariza 1928.

Vse to razgibano zanimanje za literaturo, prevajanje in pisanje, pa tudi za igranje je bolj kot šola pospeševalo tedanje živahno dijaško katoliško društveno življenje na slovenskih srednjih šolah, ki je vzkliklo najprej na pobudo Mahničevega nastopa proti liberalizmu, nato pa se razvijalo v svobodnejši smeri pod vplivom Krekovim in njegovih prvih učencev in sodelavcev. Ta društva so bila šola za javno življenje, saj so se člani vadili v nastopanju, se izobraževali idejno in splošno, kar so poleg predavanj pospeševali zlasti dijaški in literarni ter splošno kulturni časopisi, ki so jih dijaki prav tu spoznavali. Tak je bil odlični srednješolski list Mentor, ki je z izvirno poezijo tedaj najmodernejših pesnikov in prevodi od Homerja do sodobnih nemških pesnikov /v Pregledem prevodu/ ter z esejji o literaturi širil obzorje in vzpodbujal literarno nadarjene dijake.

Za Kuretov duhovni in intelektualni razvoj - kot za vse nas sorodno usmerjene sodobnike v tistih letih - je bilo nadvse pomembno mladinsko gibanje med slovenskim dijaštvom na srednjih in visokih šolah, ki se je začelo iz Nemčije širiti pri nas kmalu po prvi svetovni vojski kot odpor proti togemu osebnemu in verskemu življenju, ki je vodilo v zgolj zunanje politično katoličanstvo. Sámó je širilo idejo poglobitve in preнове v

osebno, religiozno in vsem kulturnem življenju; pristnost, naravnost, stik z naravo, zato je pospeševalo dolga peš potovanja tudi v tuje dežele. Glasnik takega poglobljenega življenja, "novega" človeka je bila predvsem lepa literatura v Evropi in pri nas - že od Izidorja Cankarja v Domu in svetu od 1914 /s Stankom Majcnom, Bevkom, Pregljem idr./; glasilo mladinskega gibanja pa je postal 1924-25 Križ na gori /ur. Anton Vodnik, od 1930 Križ, ur. E. Kocbek in Jakob Šolar/, v njegovem smislu pa so pisali esejisti in pesniki v tedanjem Domu in svetu. Niko Kuret se je oglašal v obeh glasilih, več v DS.

Mladinsko gibanje ni bilo le zanimiva epizoda v Kuretovem dijaškem življenju, marveč je odločilno vplivalo na njegov osebnostni in znanstveni razvoj, kar je neznano pri nas. Mladinsko gibanje s svojo duhovno usmerjenostjo, z zanimanjem za duhovno igranje, za srednjeveške in baročne verske igre /mirakule, pastore itd./, za pristno, ljudi duševno in duhovno bogateče igranje na vaških ljudskih odrih, kjer se je razbohotila plehka burka na eni in seganje po težko dostopnem Shakespeareju in drugih klasikih na drugi strani. Žal ničesar ne vemo o Kuretovem igranju in režiranju v celjskih dijaških letih, ki je gotovo bilo, saj ga je po lastnih izjavah ves čas zanimala "gledališka veda"; to dokazuje njegov knjižni prevod Molièra v teh letih, zlasti pa teoretična pripravljenost, ko je začel izdajati časopis in zbirko iger in pisati eseje.

Vse govori za to, da je Kureta privlačil po maturi študij "gledališke vede", kar bi bilo mogoče le v tujini, za kar pa ni imel sredstev in svarila ga je najbrž tudi misel, da si s takim študijem ne bo mogel služiti kruha... Tudi malo ali nič ne vemo o njegovem nagnjenju do francoščine, do njene literature med gimnazijskim učenjem /profesor J. Napotnik/. Gotovo so ga privlačila vsa slovstva, kar dokazuje pozneje množica njegovih leposlovnih prevodov iz raznih jezikov. Da se je odločil za študij francoskega jezika s književnostjo kot glavnega A/ predmeta na Filozofski fakulteti v Ljubljani, na to je gotovo vplival tudi položaj tega jezika v novi državi, saj je do 1918 v Sloveniji /razen v Prekmurju/ prevladovala nemščina, francoščine so se učili le redkokje. Romanistov je bilo malo in še ti so povečini študirali na Dunaju ali v Gradcu. V novi državi pa so Srbi, ki so imeli stare politične in kulturne vezi s Francijo, posebej še med prvo svetovno vojno, skušali tudi v naših šolah uveljaviti francoščino, kar je bilo zavoljo kulturnega ravnotežja kar pravilno, dokler smo se po starem učnem načrtu učili enakomerno tako nemščine kot francoščine.

Zaradi takega stanja tudi ni bilo primernega učitelja za francoščino ob začetku slovenske univerze. Predavali so lektorji, tako ob začetku Kuretovega študija René Martel, pozneje Marc Vey, kot priv. docent pa od 1921-22 dr. Franc Šturm, ki je šele 1927 postal docent in 1933 izr. profesor. Niko Kuret je poleti 1928 v Parizu obiskoval tečaj francoskega jezika, ki ga je končal z odlično opravljenim usposobljenostnim izpitom za poučevanje francoščine. V razgovoru z njim je zapisano: "Prijetelji se ga tudi spominjajo, kako so občudovali pri francoskem lektorju - to so bili tedaj pomembni slavisti - kako je kolega Kuret, ves dan zaposlen z borbo za kruh /inštrukcije, prevajanje, pisanje na vse strani, organizacije, predavanja, zvečer gledališče in petje v zboru/, bil odlično pripravljen za interpretacijo francoskega teksta in se tekoče menil z lektorjem v njegovem jeziku..." /M. Novak, Niko Kuret, Delo - Sobotna priloga, 16.II.1985, str. 15/.

Kuret je vpisal tim. "romanistično" /XII./ skupino, v kateri je bil vzporedni B/ predmet primerjalna književnost s teorijo književnosti. Edini predavatelj za ta predmet je bil slavist prof. Fr. Kidrič, ki je predaval dve tedenski uri izbrana poglavja iz evropskih literatur, kar je v njegovi Zgodovini slovenskega slovstva tvorilo pozneje "evropski okvir" posameznih delov in poglavij o raznih razdobjih slovenskega slovstva. Sicer pa je profesor

Kidrič študentom dajal navodila za študij predmeta in teme za seminarske naloge po njihovem zanimanju. Tako je Kureta po njegovih lastnih besedah "...usmeril... v študij srednjeveškega gledališča", o čemer je napisal - po tedanji oznaki - seminarsko nalogo. V omenjenem razgovoru pravi še: "Ko me je po študiju srednjeveških misterijev in miraklov... pri prof. Kidriču - prevzelo "laično gledališče" tedanjega mladinskega gibanja v Evropi, sem čisto preprosto našel pot do Drabosnjaka..." Tako je bil prav ta "vzporedni" predmet izhodišče Kuretovega življenjskega znanstvenega in strokovnega dela. Vpisoval pa je tudi predavanja pri Prijatelju, Kelemini in drugih.

Ker je znal dobro tudi italijanski, je v letu 1941 opravil še dodatni izpit pod A/ iz italijanskega jezika. Ko se je po drugi vojski odločil - tudi zavoljo iz šol izrinjene francoščine - za etnološko delo, je 1945 vpisal dodatno etnologijo z etnografijo /po tedanjem nazivu predmeta/ in 1946 opravil iz njega dodatni diplomski izpit pod A.

54

Ob vpisu na univerzo se je Kuret vzporedno z resnim strokovnim študijem tudi ves predal študentskemu - tedaj smo rekli "akademskega" društvenemu in kulturnemu življenju. Postal je član krščansko-socialističnega akademskega društva "Borba", ki je tedaj veljalo za socialno najbolj radikalno med tremi kat. akad. društvi, čeprav je to prvenstvo kmalu prevzelo društvo "Zarja", ki je npr. prirejalo tim. bohinske tedne in bilo vodilno v mladinskem gibanju. Delal je v vodstvu Slovenske dijaške zveze in po njej v mednarodni katoliški dijaški organizaciji Pax Romana, kjer je prišel v stik z mnogimi študenti drugih narodov, ki so pozneje zavzemali vodilna mesta, npr. v UNESC-u. Sodeloval je v Svetu slušateljev ljubljanske univerze, pri Jugoslovanski strokovni zvezi - sindikatu krščanskih delavcev in njenem glasilu Delavska pravica ter "Ogenj" /ki ga je nekaj časa urejal Miško Kranjec/. Pa tudi pri "Krekovi mladini", krščansko-socialno usmerjeni organizaciji, ki je izdajala tudi sodobne knjige. Poleti 1928 je potoval po Poljskem, poleti 1929 pa je s kolegom Etbinom Bojcem, filozofom in pedagogom, prepotoval vso Španijo in južno Francijo, da se je izpopolnjeval v jeziku /pasivno je obvladal tudi španščino/. Ob tem je ob spremljavi kitare pel po navadi tedanjih popotnih študentov.

Že 1928 je postal urednik tednika "Radio Ljubljana", v katerega uredništvu je ostal še pozneje. Kot novinec je pomagal Francetu Maroltu organizirati Akademski pevski zbor, v katerem je zelo uspešno nastopal kot solist z velikim učinkom. Kljub vsem tem dejavnostim in zaposlenostim je v juniju 1930 v ustreznem roku diplomiral. Prve "počitnice" je izrabil za bivanje na Dunaju in v Münchnu, da je v tamkajšnjih knjižnicah študiral dela o gledališču in tako teoretično poglobljal tisto področje svojega zanimanja, ki ga je tisti čas najbolj privlačilo: moderno ljudsko in mladinsko gledališče, ki mu dotlej ni mogel posvetiti dovolj časa. Uspeh tega študija se je pokazal kmalu v njegovem lutkarskem delu, v njegovi uredniški, izdajateljski in publicistični dejavnosti v zvezi s to stroko.

Že v oktobru 1930 je nastopil službo suplenta /profesorskega pripravnika/ na realni gimnaziji v Kranju, kjer je kmalu razvil vsestransko strokovno in kulturno dejavnost. Bil je predsednik Krožka prijateljev Francije /1930-35/, vodil zunaj šole pet let francoske jezikovne tečaje. Lotil se je tudi strokovnega pisanja: v štiridesetih lekcijah je sestavil Dopisni tečaj francoščine /1932, ciklostil/ in vodil v radiu elementarni tečaj francoskega jezika /1932-33/. Toda tedanji centralistični politični režim ga je po svojih slovenskih pristaših in birokratih v juliju 1932 prvič reducirjal, nakar je bil po pritožbi z razsodbo državnega sveta v januarju 1933 reaktiviran. V februarju 1933 se je poročil. V marcu istega leta je bil drugič in dokončno odpuščen iz državne službe. Pričelo se je zanj težko razdobje

borbe za obstanek ob vsem delu, ki ga je opravljal. Še naprej je sodeloval pri radiu, 1934 ustanovil v Kranju oder za ročne lutke, 1934 začel izdajati revijo *Ljudski oder* in že prej zbirko *Ljudske igre /1932-39/*.

Ta odpust iz državne službe zasluži posebno pozornost, saj so v tistih letih unitaristične diktature po 6. januarju 1929 bili sicer mnogi profesorji iz političnih razlogov - odločni zagovorniki slovenstva /npr. A. Sovrè/ in pristaši SLS - premeščeni na jug države, toda ni bilo moč dognati, da bi bil razen Kureta še kak profesor kar odpuščen iz službe. Odpust je sicer grozil tudi nekdanjemu profesorju kranjske gimnazije, pisatelju Ivanu Preglju, ker je prav tisti čas vinjen v gostilni govóril proti režimu in njegovim nosilcem. Pokazalo se je, da je Kuretov odpust docela delo lokalnih političnih ljudi, ki jih je bodlo njegovo izredno kulturno delovanje in njegova priljubljenost med dijaki in - zelo naivno - da je stanoval v župnišču. Predvsem pa so vplivali tim. "šenčurski dogodki" v maju 1932, ko so na shodu "liberalnih" centralistov Gorenjci manifestirali za dr. Korošca in Slovenijo in je bil, poleg drugih, kranjski župnik Matija Škerbec obsojen na leto dni strogega zapora.

Škerbec je v knjigi *Šenčurski dogodki /Kranj, 1937, 165/* povedal, da so bili nasilno odpuščeni kranjski profesorji Franc Ambrožič, kemik Bernik in Niko Kuret. O zadnjem obširneje piše na str. 168: "Zelo so udarili tudi prof. Nika Kureta, ki je bil gotovo eden najboljših profesorjev na kranjski gimnaziji, pri dijakih splošno priljubljen, popolnoma nepolitičen človek. Ravno si je bil ustanovil lastno družinsko ognjišče, pa so ga vrgli na cesto brez vsake pokojnine, ker je bil v državni službi šele par let. Kakor oba Ambrožiča, je bil tudi prof. Kuret dvakrat odstavljen. Prvič l. 1932. Takrat je stanoval v župnišču. Pa se mu je iz gimnazije pisalo, da bi se gotovi krogi zavzeli zanj, da pride nazaj v službo, če gre stanovat iz župnišča in če vstopi v Sokola, oziroma k sokolskemu pevskeemu zboru v Kranju. Seveda Kuret je z ogorčenjem odklonil take poniževalne pogoje."

Urednik mohorskih knjig FS.Finžgar in ravnatelj Mohorjeve družbe v Celju, dr. France Kotnik, s katerim sta se medtem zblížala ob Kuretovi priredbi in izdaji Drabosnjakovih iger, sta ga zaposlila 1. aprila 1933 kot korektorja v uredništvu, kar je delal do 1. februarja 1935. Medtem je še zasebno poučeval francoščino, 1. februarja 1935 pa je dobil mesto knjižnega tajnika Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani, tedaj največje knjižne založbe. Na tem mestu je ostal do 30. junija 1936. Vmes je bil v marcu 1936 reaktiviran kot suplent na III. drž. gimnaziji v Ljubljani, imenovan v aprilu 1937 za profesorja, potem ko je že 1933 opravil profesorski izpit. Na lastno prošnjo je bil v avgustu premeščen na I. žen. realno gimnazijo v Ljubljani /prej II. drž., sedaj Poljane/. "Po birokratskih predpisih sem bil nato premeščen na gimnazijo v Kranj, a hkrati dodeljen nazaj v Ljubljano na prejšnji zavod, končno sem bil marca 1940 tudi formalno nameščen na I. ženski real. gimnaziji v Ljubljani. Tu sem služboval ves čas okupacije do osvoboditve in do februarja 1946," piše Kuret sam v uradnem življenjepisu 20.III.1951.

V februarju 1946 je bil premeščen na gimnazijo v Novo mesto - to je bil zdaj novi način kaznovanja "neprijetnih" šolnikov - a je zaprosil za neplačan štirimesečni študijski dopust, da bi se pripravil za diplomu iz etnologije. Ko je junija diplomiral, službe v etnološki stroki pa ni dobil, je jeseni moral nastopiti službo v Novem mestu. Dal je ostavko na prosvetno službo /tako smo naredili tudi nekateri drugi/ in prevzelo ga je ministrstvo za trgovino, kjer je vodil šolski oddelek prof. dr. Anton Slodnjak. Ta nas je nameščal na trgovskih šolah, kolikor je pač mogel - naj bo to enkrat zapisano v spomin - po strokovnih, ne po političnih vidikih. Tako je Kuret dobil v februarju 1947 mesto profesorja na tedanji

Drž. srednji gospodarski šoli v Ljubljani /tu sva bila kolega.../, jeseni istega leta pa je bil premeščen na Srednjo šolo za turizem in gostinstvo, kjer je ostal do ustanovitve Inštituta za slovensko narodopisje 1951, in je bil 1. septembra 1954 izvoljen za njegovega rednega strokovnega sodelavca. Na "gostinski" šoli je poleg poučevanja francoščine in slovenščine seznanjal učence tudi z ljudsko kulturo. Priredil je pomožni učbenik Pregled slovenskega ljudskega slovstva /ciklostil, 1950, 58 str./, še pozneje razne turistične prospekte z gradivom o ljudskem življenju v Sloveniji v raznih jezikih /Turistična zveza Slovenije, 1970/, predvsem pa skripta Turistična etnografija /Višja komercialna šola v Mariboru, 1961, 76 str./ . S sodelavci pa je tudi pripravil Turistično-gostinski slovar, 1954, 386 str./, sestavil francoski del.

56

V INS je postal 1958 znanstveni sodelavec, 26. februarja 1964 pa znanstveni svétnik, načelnik sekcije za ljudske šege in igre, v letih 1969-75 je bil tajnik Inštituta, upokojen pa je bil 1. septembra 1979. Vendar je ostal z Inštitutom do konca v tesnem delovnem stiku. O ustanovitvi in delu Inštituta je tudi napisal obširno študijo v Traditiones 1 in 2, 1972 in 1973, v kateri je segel nazaj v prve poveljne čase, ko smo se neformalno zbirali pri akademiku Ivanu Grafenauerju v njegovem stanovanju v Medijatovi hiši na Dunajski cesti v letih 1947-1951 v okviru Komisije za slovensko narodopisje, ki jo je ustanovila SAZU pod njegovim vodstvom. Kuret, Matičetov in podpisani smo si razdelili izpisovanje etnološkega gradiva iz slovenskih časnikov in časopisov in ga obravnavali z drugimi perečimi vprašanji stroke.

Dopisni član SAZU je Kuret smel postati šele 1989, redni pa 1991. leta.

Od 1968 je dopisni član Commission Royale Belge de Folklore v Bruxellesu, od 1969 redni član - sodelavec Odbora za narodni život i običaje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. 1966 pa je postal dosmrtni član Sociéte Internationale d'Ethnologie et de Folklore v Parizu.

Od 1965 je predstavnik nacionalne redakcije v SRS za mednarodno revijo Demos, ki jo izdaja Deutsche Akademie der Wissenschaften v Berlinu. V letih 1951 do 1974 je bil redni sodelavec mednarodne narodopisne bibliografije za slovenski del (Internationale volkskundliche Bibliographie).

Od 1969 do 1973 je bil predsednik Slovenskega etnografskega društva, od 1970 do 1971 predsednik Zveze združenj folkloristov Jugoslavije, od 1969 dalje član odbora za folkloro pri Zvezi kulturnoprosvetnih organizacij Slovenije ter član odbora za lutkarstvo pri isti zvezi. Član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu od 1993.

Za svoja dela je prejel 1955 in 1971 Premio internazionale folclorico "Giuseppe Pitre" v Palermu, 1966 Herderjevo nagrado na Dunaju za življenjsko delo ter 1972 nagrado Sklada Borisa Kidriča. Je dobitnik Murkovega priznanja SED.

Trditi upam, da je bil Niko Kuret s svojo praktičnostjo, svojim navdušenjem za stroko in sposobnostjo za organizirano skupinsko delo duša in glavno gibalno delo v Inštitutu, ne le v svoji sekciji. Priprave na sestanke delovne skupnosti Alpes Orientales, katerih zamisel se je porodila prav v Inštitutu, kjer smo se zbirali tudi nekateri zunanji sodelavci, priprave zbornikov teh sestankov, sestavljanje vprašalnic za sestavno zbiranje gradiva na terenu, ustanovitev glasila Traditiones in mnogo drugega - vse to je v glavnem poganjal naprej on. Posebno po smrti akademika Grafenauerja, ko so Inštitut "upravljali" bolj formalno nestrokovnjaki, je bilo njegovo usmerjevalno delo, v skladu z Milkom Matičetovim, izrednega pomena za obstoj in uspeh INS.

NJEGOVA OSEBNOST

Niko Kuret je bil tako močna, nevsakdanja osebnost, ki je izžarevala iz vsega njegovega mnogostranskega delovanja, da je treba vsaj poskusiti označiti jo, čeprav je to tudi za nas, ki smo ga dolgo in menda dobro poznali, zelo težka in tvegana naloga. Kuret je že kot dijak in posebno kot študent s svojim odločnim, recimo kar moškim nastopom, nastopal nenarejeno osvajalno. K temu je pripomogla gotovo že njegova krepka, zdrava zunanost, ki je bila podoba njegove urejene notranje skladnosti. Njen zunanji izraz pa je bil njegov prikupni, živahni glas in govor, melodija in ritem njegovega govora, ki nista bila ne počasna ne prehitra. Govoril je živahno, vendar umerjeno, nevsiljivo. Čutili smo, kako je glas in besedo pri sebi in drugih spoštoval, ljubil in zato gojil, dosegal uspehe s svojim petjem in govorniškimi nastopanjem, v strokovnih razgovorih.

Z njegovim samozavestnim, osvajajočim glasom in govorjenjem je sodelovala tudi živahna, prijazna mimika njegovega obraza, živi izraz njegovih oči, ki so izza naočnikov mirno zrle ob poslušanju sogovornika ter živahno spremljale diskusijo ali razgibani prijateljski razgovor, v katerem se je smejal ves obraz in tudi glas.

Zunanji izraz njegove urejenosti in estetskega stremljenja je bila tudi njegova svojska, lepa pisava, o kateri bi mogel psiholog in grafolog marsikaj pozitivnega povedati. Bila je izraz in odraz reda, ki ga je vzdrževal okoli sebe od zapiskov do rokopisov in do premišljenih formulacij v svojih spisih.

Kratko bi dejali, ne da bi zvenelo vsakdanje, da je bil Niko Kuret v vsem svojem zadržanju in nastopanju očarljiva osebnost, mogli bi reči tudi, da prikupna, privlačna, vse svoje duševno in duhovno bogastvo izžarevajoča - to pa je izviralo iz lepih značajskih lastnosti in živelo v notranji miselni in čustveni urejenosti, v njegovi miselni trdnosti. Tu bodi nujno omenjena, ker je za vse njegovo strokovno delo značilna, njegova sicer podedovana, toda intelektualno in doživljajsko doživeta krščanska vernost, oplemenitena z miselnostjo in prizadevanjem mladinskega gibanja, s poglobljanjem v stare in nove duhovne drame, v vso širino domačih in tujih ljudskih šeg in ljudskega verovanja. Ta vernost je bila poučena v smislu Chateaubriandovega Chrétien savant, ki pozna vse, o čemer piše in kar raziskuje, preteklost in sedanjost evropskega življenja. Bila je nevsiljiva, samoumevna, tolerantna - v nasprotju s tistimi, ki so ga zavoljo nje ovirali v službi in pri doseganju akademskih priznanj, ki so mu pripadala.

Gibala Kuretovega strokovnega in znanstvenega dela na raznih področjih so predvsem ljubezen do predmeta raziskovanja in njegovih nosilcev, izredna ustvarjalna in kombinatorična sposobnost, prav tako izredna delovna energija - saj je njegovo delo v sedmih desetletjih in čez skoro nepregledno, za postumno izdajo je ostalo kar več rokopisov...-; dobro poznavanje življenja, različnih znanosti, ki ga raziskujejo, kajpada suvereno obvladovanje jezikov in slogovna, izrazna spretnost, sposobnost.

Kuretovo osebnost označuje že drugod omenjeni izredni organizacijski talent, ki je umel vsakršno, posebej raziskovalno delo, urediti, voditi in stroki ustrezno izvesti tako pri sebi, kot v širših skupinah v okviru SAZU, strokovnih društev in mednarodnih delovnih skupnostih. Sicer pa bomo nekatere njegove značajske in osebnostne lastnosti neposredno ali posredno spoznavali tudi v naslednjem razboru njegovega dela po strokah.

I. Neetnološko delo Nika Kureta

1. Leposlovje.

Omenjali smo njegovo dijaško pesniško delo in njegove časniške feljtone. Le iz njegove zasebne bibliografije vemo, da je napisal "Narodno igro v dveh delih in desetih slikah" Jurij Kozjak /Ljubljana, Jugoslovanska knjigarna, 1936, 75 str. - Ljudske igre 18. / - Prav tam piše sam: "V Ljudskem odru /1934-1940/ je natisnil okoli 10 dramskih tekstov /izvirnih? V.N./ . V radiu Ljubljana, Celovec in Trst A so izvedli v letih 1938-1970 okoli 65 njegovih iger, skečev ipd. /jih nekaj našteje/ ... Za lutkovno gledališče je poleg navedene igre napisal še:..." /našteje tri naslove/.

2. Prevodi.

58

Niko Kuret je od 1923 prevedel iz raznih jezikov /glej spredaj/ okoli petdeset, večinoma knjižno izdanih leposlovnih del. "Sicer je prevedel še okoli 20 dramskih tekstov za časopis Ljudski oder /1937-38-1939/40/, za radio Celovec in Trst /1955-1956/ in lutkovno igro Libuše Martinová Trije rokomavhi za lutkovno gledališče Dravlje /1969/" - kot piše sam v zasebni bibliografiji.

Prevedel je tudi nekatera strokovna dela, med katerimi je najpomembnejše: Slovensko Štajersko pred marčno revolucijo 1848, /I. del, štirje snopiči, 1985-1994/. To ni le prevod, saj je Kuret najprej ročno prepisoval v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu, dokler ni SAZU na njegovo pobudo dala posneti na filmski trak iz rokopisnega /nemškega/ gradiva, zbranega na začetku 19. stoletja o topografskih, kulturnozgodovinskih in etnoloških značilnostih slovenskih štajerskih krajev, hranjenih v zbirki tim. Göth'sche Serie. Gradivo je sam izbral, uredil in priredil. Opremljeno je s slikami. Delo je načrtovano na enajst zvezkov. Prevedel pa je iz slovenščine v druge jezike tudi nekaj strokovnih del.

3. Učbeniki.

Za pouk francoščine je priredil knjigo Francoski razgovori /Ljubljana, Jugoslovanska knjigarna, 1940. 30 str. v zbirki Francoščina brez učitelja 2./.

Omenili smo ciklostilno izdajo dela Dopisni tečaj francoščine. 40 lekcij. Ljubljana, Dopisna trgovska šola. 1932. - Učbenik Parlate l'italiano? Najnujnejši italijanski razgovori in kratek pregled italijanske slovnice /Ljubljana, Jugoslovanska knjigarna, 1941, 48 str./ je italijanska zasedbena oblast zaplenila, ker je avtor uporabljal staro obliko Lei namesto neofašističnega Voi. - Za srednjo šolo za turizem in gostinstvo je pripravil razmnožena učbenika Francosko vadnico II in Francoski glagol. - Omenili smo tudi Kuretovo sodelovanje pri Turistično-gostinskem slovarju /1954, 386 str./.

Kot pomožni učbenik na turistično-gostinski šoli je sestavil Pregled slovenskega ljudskega slovstva /1950, 58 str./.

4. Vzgojno zabavne knjige.

Tako Kureta kot pedagoga, obenem pa raziskovavca igranja in propagatorja ljudskega igranja označujejo njegove vzgojno zabavne knjige, ki pa pričajo tudi o njegovi ročni spretnosti, s katero je npr. izdeloval ročne lutke. Pisanje takih knjig - ki so v najtesnejši zvezi z njegovim prizadevanjem v lutkarstvu, ki prav tako služi zabavi in sprostitvi - ga je spremljalo kar četrto stoletja ob vsem drugem delu.

V času vojske, ko so družine bile zaprte v domove, je vsaj za tiste, ki so jim bile knjige iz Ljubljane dosegljive, z gradivom iz domače in tuje kulturne preteklosti sestavil

kar tri knjige pod vabljivim naslovom: Veselja dom. Igre in razvedrila v družini, I-III. Ljubljana. Konzorcij Slovenca. 1942. 694 str. /Slovenčeva knjižnica, 31-33./ - Nekako nadaljevanje teh knjig je naslednja: Otroška darila. Petdeset predlogov spretnim fantičem in dekličem. Ljubljana. 1945, 128 str. Čez daljši čas so se jim pridružile Vesele ure. /Zbirka otroških iger./ Ljubljana, 1969, 208 str.

Studiozno kot pedagog in poznavalec igraltva je pokazal pomen igranja v otroškem življenju v delu: Igra in igrača v predšolski in šolski dobi. Maribor, Obzorja, 1959, 180 str. Delo je še danes premalo ovrednoteno in nedoseženo.

5. Radiofonija.

"Ko sem se moral na univerzi vzdrževati sam, sem prevzel 1928 sodelovanje, pozneje pa uredništvo revije "Radio Ljubljana" /do 1936/ in sem se tako seznanil s kulturnimi problemi naše radiofonije. Napisal dolgo vrsto člankov. Na mojo pobudo so se začele v Sloveniji prve šolske ure /1930/ in se je ustanovil odbor za šolski radio pri JUU. Bil sem njegov član do 1941. Po njegovem naročilu sem spisal knjigo "Šolski radio. Bistvo, organizacija, razvoj drugod in pri nas" /1932/. Prejel povabilo za pomoč pri organizaciji estonskega šolskega radia. Pozneje /1936-1941/ sem bil programski referent postaje /folklorne in mladinske oddaje/. To so Kuretove lastne besede iz uradnega "Življenjepisa" dne 20.III.1951.

Omenim naj, da je Kuret še posebno vneto in mnogo delal pri radiu v letih, ko je bil brez državne službe. Vse to njegovo delo zasluži temeljito strokovno ovrednotenje.

6. Lutkarstvo.

Kuret piše v lastnem življenjepisu: "Vzporedno z zanimanjem za gledališče in za narodopisje sem se ukvarjal z ročnimi in senčnimi lutkami. Ustanovil še 1934 v Kranju oder za ročne lutke, nato pa v Ljubljani prvo redno gledališče z ročnimi lutkami "Pavlihov oder" /1938-41/, uvedel namesto nemškega Gašperčka slovenski tip burkeža, Pavliho". Napisal je prvi slovenski lutkarski priročnik "Pavliha. Knjiga o ročnih lutkah" /1941/. Spisal in priredil vrsto lutkovnih igric, urejal zbirko "Pavlihov oder" /5 zvezkov, 1943-44/.

7. Kuretov prehod od zanimanja za vse našete stroke in področja k etnološkemu ali - kot sam skoro dosledno piše: narodopisnemu - raziskovanju tvori njegovo zanimanje in delo za ljudsko gledališče. Ta pojem pa moramo še razširiti na duhovno dramo, ki je bila že predmet njegovega študija na univerzi. To področje, v začetku gledano literarno in duhovno zgodovinsko, pod vplivom mladinskega gibanja ter njegovega duhovno kulturnega obnovitvenega prizadevanja v Nemčiji in Franciji, je pozneje pri Kuretu prešlo iz študija srednjeveškega duhovnega gledališča v študij slovenskega ljudskega gledališča z etnološkega vidika in v povezovanje igre z življenjem v sodobnem ljudskem evropskem gledališču. V svojih esejih: Igralec v sodobni luči /DS 1933/, Sodobni zborovski element v igri /DS 1935/, Rojstvo igranja iz skupnostnega čuta /DS 1936/ in Gledališče pod režimi /DS 1937-38/ je Kuret pokazal nove poglede na igranje, na razvoj "občestvene" igre z govorskim zborom in aktiviziranim gledalstvom.

Toda Kuret ni bil le teoretik in informator, marveč je svoja evropska spoznanja skušal uveljaviti v tedaj že močno uveljavljenem slovenskem ljudskem gledališču, ki ga je želel prenoviti iz njegove stagnirane oblike v živ dejavnik sodobnega življenja v duhovno prenovitveni smeri. Zato je prav v času, ko je bil odpuščen iz državne službe, ustanovil in začel izdajati časopis Ljudski oder. List za poglobitev našega igranja. /Kranj - Ljubljana, l. 1934 - 7, 1939/40/. Še prej pa je začel izdajati vzporedno zbirko Ljudske igre. Domžale-

Groblje, Kranj-Ljubljana, 1932-1939, zv. 1-29. V njej je izdal tudi v lastni priredbi Romualdov Slovenski pasijon, katerega pomen so tudi spoznali šele v naših dneh, predvsem pa tri Drabosnjakove igre: Igro o izgubljenem sinu /1934/, Božično igro /1935/ in Igro o Kristusovem trpljenju /1937/.

Prav prirejanje iger Andreja Šusterja Drabosnjáka, koroškega bukovnika-ljudskega pisatelja, je Kureta zblížalo s Francetom Kotnikom, dotlej glavnim poznavavcem tega pisatelja in varuha njegovih rokopisov. Kuret sam pravi o tem v razgovoru z Marjeto Novak: "Tedaj sva se zblížala s Francetom Kotnikom, ki mu dolgujemo vse naše znanje o Drabosnjaku. Kotnik Drabosnjakovih besedil ni ljubosumno zaklepal. Ko sem jih želel prirediti za tedanji ljudski oder, mi jih je rad in z veseljem dal na razpolago. Zdi se mi, da mi je iz primerjalne književnosti in iz gledališke vede, ki je v tistih časih šele nastajala, prav Drabosnjak pomagal najti pot v narodopisje. Zato sem mu hvaležen, zato mi je še posebej pri srcu..." /Delo 16. februar 1985, sobotna priloga, str. 15/.

Za zbirko Ljudske igre je N. Kuret priredil še Jurjevsko gradivo in Kresovanje v Beli krajini. Napisal pa je tudi knjigo Pravi ljudski oder. Smernice našemu igranju. /Kranj, Založba ljudskih iger. 1934, 84 str. Priročniki za ljudske odre, 1./ Z njo je tudi teoretsko utemeljil načela novega ljudskega igranja, ki jih je uveljavljal s časopisom in zbirko ter pokazal v svojih esejih. Ker danes tudi njegovim kolegom ni znano, bodi tu zapisano, da si je z vsem tem svojim prenovitvenim prizadevanjem ter s kritiko ljubljanskega gledališča nakopal hudo zamero, ki mu je do zadnjih let zapirala vrata med člane SAZU. Tedaj pa je njegov protagonist začudeno vzdihnil: Kakšno bibliografijo ima ta človek!...

Iz zgodovine dramatike je kot ozadje slovenskim sorodnim igram Kuret napisal dva članka: O nastanku in razvoju velikonočnih iger /Čas, 32, 1937/38/ in O nastanku in razvoju božičnih iger /Čas, 33, 1938/39/.

II. Etnološko delo Nika Kureta

Težko je vselej razmejiti etnološki in neetnološki značaj v Kuretovem strokovnem in raziskovalnem delu, posebno najnovejša etnološka veda ne postavlja teh mejá tako ozko, kot so jih postavljali nekoč. Že Kuretovo delovanje na področju ljudskega gledališča z izdajanjem Drabosnjakovih del sega tudi v etnološko področje, podobno tudi lutkarstvo in druge oblike igranja. To je čutil že France Kotnik pred več kot pol stoletja, ko je Kureta predstavil v svojem Pregledu slovenskega narodopisja /Narodopisje Slovencev I,46/: "Narodopisje popularizira po knjigah, podlistkih in radiu Niko Kuret. V svoji reviji Ljudski oder... je poudarjal folklorne osnove pravega ljudskega gledališča... Poskusil je določiti idejne temelje narodopisnemu delu..."

V svojem prvem pregledu Kuretovega etnološkega raziskovanja ob njegovi sedemdesetletnici /Traditiones 5-6, ponatisnjeno v mojih Raziskovalcih slovenskega življenja, 1986/ sem izrazil mnenje, da "je osrednje gibalo Kuretove osebnosti in njegovega zanimanja - igra, gibanje v najširšem pomenu", dodal bi še: zanima in privlači ga "homo ludens" /Huizinga/ z vsemi svojimi značilnostmi, s katerimi nastopa zasebno in javno.

Kuretovi - žal sodobnikom neznani, pa za izhodišče njegovega celotnega dela pomembni - manjši eseji in članki v tridesetih in štiridesetih letih tega stoletja, povečini v ilustriranem, zelo kulturnem časopisu Obisk /urednik Rajko Ložar/, v katerem je podobno

sodeloval Kuretovemu zanimanju sorodni Boris Orel - o jaslicah, krinkah, ljudskem verovanju in ljudskih pesmih so že izrazit prehod njegovega zanimanja na etnološko področje, ki se mu bo docela posvetil po vojski, ko bo tudi formalno opravil akademske študije z doktoratom iz tega predmeta /1956/.

Iz slovenskega ljudskopesemskega izročila in iz drobnih zapisov ljudskih iger je Kuret začel sestavno luščiti in graditi podobo izumrle, pozabljene ljudske dramatike, anonimnega ljudskega gledališča. Prva taka razprava je Trikraljevske igre in kolede na Slovenskem /SE 3-4, 1951/; njej sorodna pa je bila njegova doktorska disertacija /pod vodstvom I. Grafenauerja pri SAZU/ Zazibalne kolede pri Slovencih /1956/, ki jo je nato nekaj let predelaval po novih spoznanjih in ob evropskem primerjalnem gradivu. Sam je izjavil o njej v že večkrat navedenem razgovoru: "Disertacija je temelj, a od nje ne ostane kamen na kamnu, tako sem jo razdril, predelal in dopolnil." Vendar je prvotno namenjeni naslov za tisk: Koledniška dramatika slovenskega baroka - tudi spremenil v Slovenska koledniška dramatika /Slovenska Matica, 1986, 280 str./. V besedi Na pot piše avtor: "... nehvaležno.. tudi tvegano opravilo" je pisati o tej temi, o "dramatičnih prizorih in igrah božičnega in trikraljevskega kroga" iz dobe protireformacije in baroka, o pastirskih koledah in prizna, da je "raziskava" mogoča le ob teh pesmih, ker drugih virov ni, zato more dognati le, "kakšne so kolede utegnile biti". Delo je bogato ilustrirano, objavljene so tiskane in rokopisne pesmi kot viri, zbral je vse dosedanje omembe. V drugem delu so zbrana besedila in napevi, v tretjem pa obravnava vznik, razvoj in razkroj koledniške dramatike pri nas, ki jo je postavil v evropski okvir. S tem smo sicer preskočili prikaz razvoja Kuretovega raziskovanja v časovnem zaporedju, vendar je to utemeljeno v začetkih tega dela.

Z razpravo o trikraljevskih igrah je začel Kuret sestavno raziskovati dotlej prezrta, le v drobcih zapisana poročila o tej obliki izživljanja naše duhovne in igralske ljudske ustvarjalnosti. Ni se zavedal najbrž, da je segel tudi v mestno ljudsko življenje, ki so ga prav v tistih letih začeli pritegovati tudi v etnološke raziskave, z razpravo Ljubljanska igra o paradižu in njen evropski okvir /Razprave 2. razr. SAZU 4, 1958/, s katero je obogatil našo kulturno zgodovino. Istočasno je dal "začasni pregled" v obliki prve sinteze o ljudskem gledališču pri Slovencih /SE 11, 1958/, v kateri rešuje načelne pojme o njem, navaja glavno evropsko raziskovanje predmeta in razvršča dramatsko ljudsko dejavnost v tematske skupine ter razpravlja o nosivcih in značilnostih ljudske igre.

Sem sodi vrsta Kuretovih spisov o ljudskem lutkarstvu - poleg njegovega praktičnega dela na tem področju, gl. spredaj - ki ga je prvi pri nas tudi znanstveno obravnaval in uvedel v razvid mnoge neznane njegove oblike: o bohinjskem zaplatniku /SE 10, 1957/, teoretično pa je v razpravi: Novo o "naši" tradicionalni lutki /SE 15, 1962/ določil tri območja razširjenosti lutk pri nas, jih označil in primerjal z enakimi drugod v Evropi ter Aziji. - O tradicionalnem lutkarstvu v Jugoslaviji je govoril na kongresu folkloristov /Rad VII. Kongresa... 1960/. O zgodovini lutkarstva na Slovenskem pa je poročal v reviji Lutka /I, 1969/, kjer je objavil tudi več poljudnih člankov s tega področja. Omeniti je treba v tej zvezi še Kuretov pregledni članek "Gledališče" /Slovensko ljudsko izročilo, 1980/ in vprašalnice o tem predmetu v Etnološki topografiji slovenskega etničnega ozemlja /1978/.

Glavno Kuretovo delo o igranju pri nas pa je knjiga Ziljsko štehanje in njegov evropski okvir /1963/, ki veže ljudsko igranje s šegami. V njej je natančno razbral dotedanja poročila in obravnave o tej koroški šegi ter jo primerjal s podobnimi viteškimi

igrami v Evropi. Zlasti je natanko raziskal značaj kvintane in njeno ziljsko različico ter predložil svojo tezo o izviru štehvanja iz teh iger. Avstrijski etnolog L. Kretzenbacher je navezal na Kuretovo knjigo svoja nadaljnja raziskovanja evropskega izročila take igre v delu Ringreiten, Rolandspiel und Kufenstechen /Celovec, 1966/.

V zadnjih letih je bil Kuret edini pri nas, ki je mogel o tem področju prispevati obsežno geslo Duhovna drama /112 strani/ za Literarni leksikon SAZU, 1981, 3. zv. Na podlagi obilne tuje literature, ki se mu je nabirala pol stoletja od njegovih prvih spisov s tega področja, je temeljito obdelal z vseh vidikov liturgično dramo od prvih krščanskih stoletij, zlasti od 10. stoletja dalje, razne njene oblike v cerkvi in zunaj nje, posebej pa je orisal usodo duhovne drame pri nas in končal z "izročilom duhovne drame v 20. stoletju", ki je bilo nekoč izhodišče njegovega pisanja o tej temi.

62

Niko Kuret je že v tridesetih letih in do konca vojnih let s poljudnimi članki kratko segel na vsa področja slovenske duhovne kulture, ki jih je pozneje znanstveno raziskoval. Leta 1944 je prišla na svetlo prva knjiga Narodopisja Slovencev kot delni prvi priročnik stroke, s teoretičnim uvodom /R. Ložar/ in sintetičnim pregledom dotedanjega zbiranja in raziskovanja /F. Kotnik/. V istem letu je Kuret objavil svoj sicer kratki prvi znanstveni spis v Etnologu 17. F. Kotnik je Kureta v NS predstavil z njegovim dotedanjim delom, obenem pa ga je napovedal kot skorajšnjega resnega raziskovalca doslej poljudno obravnavanih področij. Kotnikovi spisi v isti knjigi o bukovnikih, ljudskih pesnikih, predvsem pa o verskih igrah, v katerih navaja v opombah Kuretove spise kar petkrat, so bili zavoljo vojnih razmer objavljeni šele v drugi knjigi NS 1952.

Spisi F. Kotnika ne le o Drabosnjaku, marveč tudi tisti, zbrani v Slovenskih starosvetnostih /1943/, so pobudili že pred vojsko marsikak Kuretov spis. Kotnikov teoretični uvod v Slovenskih starosvetnostih in zaglavje o šegah ter ljudskem slovstvu so mu bili posebej pomembni. Po Kotnikovi sledi se je Kuret seznanil tudi z vzpodbudnimi deli A. Schneeweisa o hrvaških in srbskih šegah, ki jih je izdala Mohorjeva družba na Kotnikovo pobudo; nadalje predvsem avstrijskih etnologov V. Geramba, obeh Haberlandtov in drugih. Tako si moremo zamisliti Kuretovo teoretično pripravljenost in metodološko usmerjenost v teh letih, ko se je 1945 odločil tudi za formalni študij etnologije. Tisti čas je na prošnjo prof. Županiča prevedel iz italijanščine tudi P. Scottija teoretično knjižico Etnologia, da je ta po njej predaval svojim prvim redkim slušateljem. Ko je Niko Kuret po dveh desetletjih uspešnega prizadevanja za odkrivanje slovenskega ljudskega gledališča in igranja ter za njegovo prenovo nakazal zanimanje za maske, šege, ljudsko besedno izročilo in populariziral ljudsko kulturo v radiu ter mnogih člankih, se je šele mogel po odhodu iz srednješolske službe v nanovo ustanovljeni INS docela posvetiti etnološki stroki. Svoje raziskovalno področje je oméjil na ljudske šege in igre. Njegovo raziskovalno delo se je razvijalo v dveh smereh: v analitično obravnavanje posameznih šeg in pojavov mask ter v sintetično prikazovanje celotne podobe teh dveh področij ljudskega življenja v preteklosti in sedanosti.

Ob tem se velja spomniti Kuretovih teoretičnih izhodišč za njegova sestavna raziskovanja poleg tega, kar smo že povedali o njegovih domačih in tujih pobudnikih. Kuret ni pisal mnogo o teh vprašanih, ki jih je reševal z delom. Če prezremo njegove manjše prispevke kot praktična napotila o "poteh do narodopisnega gradiva" /v Glasnik SED 1960/ in o etnoloških informatorjih, le dva informativna in polemična članka /v Naših razgledih 1965/ pričata o njegovem zasledovanju stroke na tujem /Nove smeri v nemškem narodopisju/ ter domače diskusije: "kulturno-antropološka" pravda, čemu?" -

Tudi članek o stanju slovenskega narodopisja /Glasnik SED 1968/ sodi v to vrsto, predvsem pa članek: "Naše narodopisje. Problematika in razvojni predlogi" /ČZN 1969/ ob tedaj vse pogostejših različnih mnenjih o predmetu, imenu in namenu stroke.

Neposredno obeh njegovih delovnih območij se teoretično dotikata razpravi: K fenomenologiji maske. Nekaj aspektov /Traditiones 1973/ in Navada in šega /Traditiones 1974/, manj pa članek Arheološki vidiki v narodopisju /Traditiones 1973/. Najobsežnejša razprava o teh vprašanih: O šegi in njeni spremenljivosti /Pogledi na etnologijo, 1978/ mu je nastala po dolgoletnem delu o tem področju.

Po diletantskih opisih ljudskih šeg v 19. in začetku našega stoletja sta šele F. Kotnik in Boris Orel začela z njihovim znanstvenim preučevanjem. Orel je napisal za Narodopisje Slovencev tudi njihov prvi sintetični pregled. Niko Kuret se je oméjil pri sestavnem preučevanju na letne in koledarske šege ter napisal o njih temeljne razprave, da je potem mogel pripraviti tudi véliko sintetično delo o njih.

Tu je treba omeniti Kuretovo sodelovanje z okoli dvajsetimi slovenskimi gesli v mednarodnem *Lexicon der Marienkunde* /Freiburg in Breisgau, 1953/, ki je zahtevalo ogromno časa in truda. V petdesetih letih pa je Kuret začel vzporedno raziskovati letne šege in maske, dvoje področij, ki se prepletata. Začel je s Koranti na Ptujskem polju /Rad IV. Kongresa folklorista... 1959/, s čimer še ni povedal dokončne sodbe o njih. V teh letih se tudi vrstijo razprave v tujih jezikih, ki so naše teme postavile v mednarodni razvid. Taka je: *Segavecchia con particolare riguardo ai suoi aspetti sloveni* /Ce fastu? Udine, 1960/, s čimer nas je seznanil tudi v slovenščini: "Babo žagajo". Slovenske oblike pozabljenega obredja in njegove evropske paralele /SE 13, 1960/. O sejanju božičnega zelenja in njegovem pomenu razpravlja na drugem sestanku vzhodno alpske skupnosti: *Adonisgärtlein Sloweniens* /Alpes Orientales 2, 1961/ in določa tri območja glede značilnosti te šege pri nas.

Posebej so ga zanimale zimske šege, zato je v razpravi *Der Weihnachtsblock bei den Slowenen* /AO 3, 1961/ bogato dopolnil Valvazorjevo gradivo o božičnem panju in ga analiziral. Sem sodi tudi izročilo o Pehtri, njenem bistvu, izviru in razširjenosti na Slovenskem, o katerem je prvič razpravljal v referatu: *Die Mittwinterfrau der Slowenen* /Pehtra baba und Torka /AO 5, 1969/. Njej pa je namenil svojo zadnjo razpravo: *Sredozimske maske*.

Med temi in drugimi razpravami o maskah ter številnimi drobnimi zapisi ter knjižnimi poročili je dozorevalo Kuretovo sintetično delo o naših šegah in navadah: *Praznično leto Slovencev* s podnaslovom *Starosvetne šege in navade od pomladi do zime*. Delo v štirih knjigah, naslovljenih po letnih časih, je izhajalo od 1965-1971 v dveletnih presledkih pri Mohorjevi družbi v Celju in obsega 1393 strani. Opremljeno je z inicialkami, vinjetami in umetniškimi prilogami Maksima Gasparija, klasičnega in najbolj izrazitega našega slikarja ljudskih motivov in ljudskega življenja. Naslov dela je v duhu tedanjega raziskovanja, po nemškem *Festbräuche*, nekóliko slovesen in navidez omejuje obravnavo le na "praznike" v navadnem pomenu - podobno tudi podnaslov s Kotnikovim izrazom "starosvetne..." - toda delo obravnava vse šege v zvezi z godovi posameznih svetnikov, v duhu starega evropskega in tudi slovenskega koledarja, ter drugih značilnih "posebnih" dni in kmečkega dela v letu.

V knjigi je Kuret strnil lastna in tuja dognanja o naših letnih šegah v obsegu, kot ga ima le redko tuje delo te vrste. Zanj je dobil Pitréjevo nagrado v Palermu /1971/ in doma le nagrado Sklada Borisa Kidriča /1972/, ko bi bil zaslužil vse kaj več tudi glede

na vse drugo svoje dotedanje delo, kakor smo tedaj tudi predlagali. Kuretovo delo ni le po obsegu najobsežnejše naše delo o eni vrsti naših ljudskih šeg, marveč tudi najtemeljiteje obravnavano s sodobnih znanstvenih vidikov. Iz dotle objavljenega gradiva in tujih ter lastnih obravnav je avtor sestavil organsko celoto, pisano živahno in poljudno. Posebna vrednost Kuretovega dela je, da obravnava tudi ljudsko življenje ob večjih kmečkih delih: košnji, žetvi, planšarstvo itn. Pri posameznih dnevih govori pisatelj o njih zgodovinskem ozadju, zavoljo katerega so dobili pomen v ljudskem življenju, in razlaga nastanek ter značaj, pomen posameznih šeg. S tem jih je uvrstil med enake in sorodne slovenske in indoevropske šege.

Svoje gledanje na predmet in pomen takega dela je označil v Besedi na pot: "...to je spoštovanje do izročila... del narodove kulturne dediščine". Označuje kratko dotedanje delo Orla, Turnška in Möderndorferja na tem področju. Opisuje "zlasti življenje na kmetih" in izjavlja, "da je bilo življenje našega ljudstva v prejšnjih dobah kulturno bogato..." in da je v primeri z razgibanostjo in vsebinskim bogastvom praznovanj v prejšnjih dobah naš čas neprimerno siromašnejši, "pomen praznovanja je tudi v tem, da "ustvarja duševno uravnovešenost, ritem in praznovanja dela..." Sam pa "skušam se vživeti v stanje tistega, ki šego po starem doživlja... Ponekod sem gazil skoraj povsem s celega - takšno je, postavim, poglavje o pustnih običajih" - s tem je označil skromno tudi uspehe lastnega raziskovanja. Delo je opremljeno tudi z opombami o virih in literaturi, žal šele v četrti knjigi. To Kuretovo delo je doživelo tudi drugo izdajo v dveh knjigah /Družina, 1989, 621 str./, kjer pove pisatelj v spremni besedi "Drugi izdaji na pot": "... samo dopolnil sem jo... noče biti samo strokovni priročnik... Biti hoče predvsem sprotno domače branje". Tudi tu je poudaril misel iz prve izdaje: "Saj zlasti šege pričajo o stvarjalnosti vsakega naroda". Glede na nove čase je opomnil, da kmečko izročilo ohranjajo "nove družbene plasti", omenja zanimanje za "način življenja" vseh plasti v družbi in se tudi ne omejuje na preteklost.

Kuret sam je še v zadnjih letih pripravil nekoliko skrajšano nemško izdajo svojega dela: *Das festliche Jahr der Slowenen. Brauchtum im Jahreslauf*, ki jo bo celovška Mohorjeva družba izdala letos /z uvodnim poglavjem pisca tega spisa o plasteh v slovenski ljudski kulturi in njeni pokrajinski razdelitvi/.

V tisku je tudi Kuretova knjižica z delovnim naslovom: *Marijo nosijo* /Družina/ o šegi, ki ji je v Prazničnem letu v IV. knjigi namenil pet strani o tem, kako so na Gorenjskem in Dolenjskem v sprevedu nosili devet dni pred božičem prenočevat k posameznim hišam Marijino podobo z dramskimi prizori in s petjem.

V letih med izhajanjem Prazničnega leta je Kuret napisal še vrsto razprav in člankov s področja ljudskih šeg, predvsem: *Obredni obhodi pri Slovencih* /Traditiones 1, 1972/, *Die Zwölfen und das Wilde Heer in den Ostalpen* /Alpes Orientales 7, 1972/, *Pust /"Fašenek"/ v Porabju* /Etnografija Južnih Slavena... 2, 1977/, pa tudi knjigo: *Jaslice na Slovenskem*. Kulturnozgodovinski in narodopisni oris /Ljubljana, 1981, 288 str./. Tudi to temo je Kuret načenjal že pred desetletji v poljudnih člankih *Delajmo jaslice!* - To je prvi strokovni opis različnih oblik nepogrešljive sestavine božičnih šeg - jaslic na Slovenskem, bogato ilustriran ter njih uvrstitev v evropski okvir.

Med manjšimi spisi, ki so namenjeni posameznim območjem ali pokrajinam, je treba omeniti *Iz ljudskega življenja med Bočem in Bohorjem* /v zborniku *Med Bočem in Bohorjem*, 1984/, v italijanščini *Le pastorali popolari dell'Europa Centrale* /II Prespio, Roma, 1987/. Iz panonskega območja, v katerega je večkrat posegel, razprava: *Naše*

panonske Licije /Razprave II... 1991/. - Prezrti spisi o Slovencih /Traditiones 21, 1992/ o člankih D. Trstenjaka in V. F. Kluna segajo v zgodovino naše stroke kot več drugih avtorjev v tistih letih. Poslednje njegovo gostovanje v tujem zborniku je menda razprava Zum Namen der Mittwinterfrau /Innovation und Wandel, Graz, 1994/ o temi, ki jo je večkrat obravnaval.

Drugo véliko območje, ki ga je Kuret raziskoval od svojih prvih poljudnih člankov /Skrivnost naših pustnih krink, Obisk 3, 1942: Zakrinkani obrazi, rt. /do zadnjih let, so ljudske maske. S tem delom si je posebej pridobil mednarodni ugled, saj ni le v tujih glasilih predstavljal slovenskih mask, marveč je reševal tudi vprašanja v zvezi z maskami drugod v Evropi in zato ga je npr. povabila k sodelovanju Enciclopedia universale dell'arte /Venezia-Roma, 1964/ s prispevkom Maschere e mascherate della tradizione popolare europea. Za tako delo je bil pač najbolj poklican, ker je v spisu mogel uveljaviti slovenski delež, medtem ko je ostalo evropsko gradivo poznal enako dobro kot poznavavci drugih narodov.

Česar prejšnji slovenski zapisovavci in opisovavci šeg skoro niso niti opazili in so kvečjemu mimogrede omenjali nekaj pustnih mask, je Kuret to temo ob preučevanju šeg stalno spremljal in se vse bolj poglobljal vanjo. Zato je bilo paradoksalno, da je bil naprošen za zbornik Masken in Mitteleuropa /Wien, 1955/ za obravnavo slovenskega deleža o predmetu, še preden je začel objavljalati svoje analitične študije o posameznih skupinah slovenskih mask. Nekateri poznavavci njegovega raziskovanja ljudskih šeg v tujini so vedeli, da dovolj pozna ta predmet. Tako je mogel Kuret napisati kar dobrih dvajset strani: Aus der Maskenwelt der Slowenen in si z razpravo postavil program za nadaljnje nadrobno raziskovanje naših mask. Svojo nalogo, predstaviti tri območja naših mask: panonsko z Dravskim poljem, alpsko z Bohinjem in s Cerkljanskim ter Dolenjsko z dobrépoljskimi šemami, je rešil tako dobro, da je za to razpravo prejel Premio internazionale folclorico "Giuseppe Pitre", Palermo 1955 kot za najboljšo razpravo leta.

V nadrobnih študijah je odkrival Kuret naše šemske like: Harlekin v Bohinju? K šemskemu liku zaplatnika v Zgornji dolini /SE 9, 1956/; govóril je o potrebi sodelovanja pri raziskavanju jugoslovanskih mask /Rad III. Kongresa... 1959/, predstavil Zimske in pustne maske na Gorenjskem /Rad IV. Kongresa... 1960/, posebnega vprašanja, sodobnim etnološkim pogledom ustrezno, pa se je lotil v razpravi O nosivcih slovenskih šemskih običajev /SE 16/17, 1963/64/. - Vzorna nadrobna študija je njegov spis o zahodno-slovenskih šemah: Maschere e mascheramenti rituali degli sloveni lungo il confine friulano-sloveno /AO 4, 1966/. Sledili sta dve krajši sintezi: Problèmes de typologie du masque populaire en Europe /Bruxelles, 1967/ in Masken der Slowenen /Schweizer Archiv f. Volkskunde, 1967/, v katerih tematsko obravnava posamezne oblike mask.

Tako šego kot krinke v zvezi z njo obravnava spis: Die Mittwinterfrau der Slowenen /AO 3, 1969/. - S svojim temeljitim poznavanjem vprašanj o maskah je Kuret mogel tudi kritično spregovoriti o njihovem švicarskem teoretiku: Zu Karl Meulis Maskentheorie /Antaios, Stuttgart, 1969/. - Maske v Slovenski Istri je predstavil na kongresu folkloristov v Poreču /Rad XVII. Kongresa... 1972/. Dve nadrobni razpravi pa je posvétil prijateljema, ki pišeta o podobnih predmetih: Frauenbunde und maskierte Frauen /Festschrift Robert Wildhaber, Basel, 1972/ in Zwei Boviden-Masken aus Valvasors Kupferstichsammlung /Dona ethnologica... Leop. Kretzenbacher, München, 1972/.

Kot je namenil Kuret teoriji o šegah poseben spis, tako je napisal tudi "nekaj aspektov" K fenomenologiji maske /Traditiones 2, 1973/ in s tem poglobil poznavanje tega področja pri nas.

Raziskovanje mask pa je nadaljeval še v naslednjih letih. Tako je pregledno predstavil *Die Alten in den Maskenumzügen Südosteuropas /Etnografski i folkloristični izsledvanie, Sofija 1979/* in sorodno temo: *Liki "starcev" med maskami Jugovzhodne in Srednje Evrope /Traditiones 10-12, 1981-1983/*.

In končno je v teh letih podal tudi sintetično delo z dognanji svojih dolgoletnih raziskovanj: *Maske slovenskih pokrajin /Ljubljana, Cankarjeva založba, 1984, 544 str., 148 slik, 19 zemljevidov. English summary/*. Tako delo bi težko našli še kje v Evropi - vendar naših založb doslej "ne zanima" Kuretov rokopis nove knjige o maskah v Evropi... Knjiga o slovenskih šemskih likih je dopolnilo Kuretovega dela o ljudskih šegah in zato enako pomembno.

66

Zadnji njegov spis s tega področja je razprava: *Ein Masken-Survival in Slowenien /Ethnographica et folkloristica Carpatica IV, Debrecen, 1985/*, ki dokazuje, da mu še ni zmanjkalo ne gradiva ne odkritij o naših maskah. Sicer pa o njih govori tudi v razpravah o Licfjah, o Sredozimkah in obrednih obhodih */Traditiones 17 in 20, 1988 in 1991/*.

Za pripravljajoči se Slovenski etnološki slovar je izdelal nekaj nad 300 gesel.

Z močnim poudarkom moramo omeniti izredno veliko Kuretovih ocen o domačih, predvsem pa tujih strokovnih delih, najprej v Slovenskem etnografu, Glasniku SED, potem pa v *Traditiones*. Z njimi nas je seznanjal z množico tujega slovstva, posegal pa je meritorno tudi v njegovo vsebino. Ob teh se vrstijo premnogi zapisi ob jubilejih in smrti domačih ter tujih strokovnjakov; poročila o strokovnih kongresih in sestankih doma in v tujini. Dve desetletji je oskrboval s slovenskimi prispevki *Internationale volkskundliche Bibliographie /Basel-Bonn/*.

Pomembno je Kuretovo uredniško, redakcijsko in strokovno organizacijsko delo. Pri Glasniku Inštituta za slovensko narodopisje /pozneje SED/, zborniku *Alpes Orientales*, pri *Traditiones* je njegov delež še neocenjen in iniciatorski. Sem sodijo njegove priredbe Drabosnjakovih in drugih iger za tisk in radio. Premalo je poznano dejstvo, da je prav Niko Kuret že 1947 dal Akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani pobudo za Slovenski narodopisni slovar in ustanovitev Slovenskega narodopisnega arhiva, s čimer je bila Akademiji dana pobuda za ustanovitev Komisije, pozneje pa Inštituta za slovensko narodopisje, kar bi se bilo moralo zgoditi že ob njeni ustanovitvi devet let prej /gl. *Traditiones 1, str. 9 sl./*.

Kakor bodo morale posamezna področja Kuretovega delovanja ovrednotiti posebne obravnave, tako velja to predvsem za njegovo organizatorsko delo pri etnološkem filmu. To dotlej zanemarjeno področje etnološkega raziskovanja in dokumentacije je začel pospeševati prof. Milovan Gavazzi, na čigar pobudo je bil ustanovljen Jugoslovanski komite za etnografski film. Niko Kuret je v njem zastopal najprej svoj Inštitut, naslednje leto /1957/ pa je postal tajnik Slovenskega odbora za etnografski film. Sekcija za ljudske šege in igre v Inštitutu, ki ji je načeloval, je uvedla film kot svoje dokumentacijsko sredstvo ter si prizadevala s sodelovanjem raznih filmskih ustanov posneti čim več strokovnih filmov. Kljub težavam so pod Kuretovim vodstvom naredili več strokovnih filmov. Žal z avoljo nerazumevanja odločilnih dejavnikov na raznih mestih sekcija ni mogla doseči vseh svojih nujnih namenov na tem področju. Niko Kuret pa je o potrebi in značaju etnološkega filma večkrat pisal v dnevnikih listih ter v strokovnih glasilih. Današnje delo v tej smeri temelji na njegovih pobudah.

Niko Kuret je v desetletjih svojega načrtnega, požrtvovalnega in vztrajnega strokovnega ter raziskovalnega dela naredil za utemeljitev in napredek nekaterih področij

slovenske etnologije toliko kot nihče pred njim. Deloval pa je tudi na tolikih strokovnih področjih /leposlovje, prevajanje, učbeniki, radiofonija, lutkarstvo, ljudsko gledališče, duhovna drama, ljudske šege in maske itn./ kot nihče drug med nami. Za njim ostaja ogromno delo, ki ga bo v popolnosti bibliografija težko zajela, ker niti v njegovih osebnih zapiskih ni moč najti vsega. O obsegu njegovega do konca neutrudnega dela pričajo posebej še dela, ki so v tisku /tri knjige, razprava/ ali iščejo založnika. Tu naj posebej poudarimo prevode njegovih razprav, objavljenih v tujih jezikih, ki jih bo kot *Opuscula selecta*: poglavja iz ljudske kulture izdala SAZU /Dela Razreda za fil. in lit. vede 43, prevedle Helena Ložar-Podlogar, Marta Koren, Žuža Pirc/. Ti spisi - niti niso prevedeni vsi - posebej dokazujejo, kako je Kuret širil od začetka svoje znanstvene poti v svetu znanje o naši kulturi. Temu dokazu se bo pridružila tudi nemška priredba njegovega Prazničnega leta Slovencev. Tako v teh spisih v tujih jezikih, kot v svojih slovenskih spisih je pokazal tako poznavanje obravnavanih tém pri drugih evropskih narodih in je toliko prispeval tudi k novim dognanjem o njihovi ljudski kulturi /npr. o maskah/, da upravičeno trdimo, da je njegovo delo neposredno pomembno tudi za vso evropsko etnologijo.

Niko Kuret je svoje umske sposobnosti in značajske odlike izkoristil v polni meri. Ustvaril je temeljna dela v naši stroki, zato bo ostal vzornik v naši znanosti.

BESEDA O AVTORJU

Vilko Novak, dr., slavist in upokojeni profesor etnologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Kot slavista so ga pritegovali zlasti prekmurški pisatelji z njihovimi deli in jezikom. Kot etnolog je v Prekmurju raziskoval ljudsko prehrano, lončarstvo, stavbarstvo, vinarstvo in šege. Sicer pa se posveča teoriji stroke, plastni sestavi slovenske ljudske kulture, ljudskim molitvam, planšarstvu in živinoreji ter raziskovalcem slovenskega ljudskega življenja. Njegova najpomembnejša etnološka dela so: Ljudska prehrana v Prekmurju (1947), O bistvu etnografije (1956), Slovenska ljudska kultura (1960), O značaju slovenske ljudske kulture na Koroškem (München 1973), Slovenske ljudske molitve (1983) in Raziskovalci slovenskega življenja (1986).

ABOUT THE AUTHOR

Dr. Vilko Novak is a Slavist and retired Professor of Ethnology of the Faculty of Arts in Ljubljana. As a linguist his main interest are writers from Prekmurje and their language. As an ethnologist he researched the diet, pottery, architecture, viticulture and customs of the Prekmurje people. His other interests are the theory of ethnology, the multilayered composition of Slovene folk culture, folk prayers, Alpine pasture, cattle-breeding and the researchers of Slovene folk life. His most important ethnological works are: Ljudska prehrana v Prekmurju (1947, The diet of the Prekmurje people), Obistvu etnografije (1956, The essence of Ethnography), Slovenska ljudska kultura (1960, Slovene folk culture), O značaju slovenske ljudske kulture na Koroškem (Munich, 1973, On the nature of Slovene folk culture in Carinthia), Slovenske ljudske molitve (1983, Slovene folk prayers) and Raziskovalci slovenskega življenja (1986; Researchers of the Slovene way of living).

ZUSAMMENFASSUNG

NIKO KURET - SEIN LEBEN, SEINE PERSÖNLICHKEIT, SEINE FORSCHUNGSARBEIT UND SEINE BEDEUTUNG FÜR DIE SLOWENISCHE VOLKSKUNDE UND KULTUR

Dr. Niko Kuret (Triest 24.4.1906 - Ljubljana 25.1.1995) studierte nach dem Abitur (1926 in Celje) an der Philosophischen Fakultät in Ljubljana (1926-1930) französische Sprache und Literatur (bei Prof. Fran Šturm), als zweites Fach vergleichende Literaturwissenschaft (bei Prof. France Kidrič). Später bestand er die Prüfung in Italienisch und in 1928 in Paris die Lehrbefähigungsprüfung für Französisch; 1946 erwarb er einen weiteren akademischen Grad in Volkskunde und in 1954 den Doktorgrad an der Slowenischen Akademie für Wissenschaften und Künste (SAZU). Beruflich tätig war er zuerst als Gymnasiallehrer in Kranj, wurde aber 1933 von der zentralistischen Regierung entlassen; danach gab er Unterricht an der Mittelschule für Fremdenverkehr und Gastgewerbe in Ljubljana und in Novo Mesto und wurde 1954 Fachmitarbeiter am Institut für Slowenische Volkskunde, später wissenschaftlicher Mitarbeiter und wissenschaftlicher Rat und wurde 1979 in den Ruhestand versetzt. Niko Kuret wurde 1989 korrespondierendes Mitglied und 1991 Vollmitglied der Slowenischen Akademie der Wissenschaften und Künste.

Niko Kuret verfaßte mehrere Lehrbücher der französischen und italienischen Sprache, das Buch *Šolski radio* (Der Schulrundfunk), war Redakteur der Zeitschrift *Radio Ljubljana*, Herausgeber der Zeitschrift *Ljudski oder* 1934-1939 (Die Volksbühne) und der Sammlung *Ljudske igre* (Volksspiele) in 29 Bänden. In Kranj gründete er eine Handpuppenbühne, in Ljubljana das erste ständige Puppentheater, schrieb und übersetzte Puppenspiele. Er übersetzte auch etwa 50 literarische Werke aus verschiedenen Fremdsprachen. Kuret erforschte die Geschichte der slowenischen religiösen Dramatik und verfaßte die Abhandlung "Geistliche Dramatik" für das Literaturlexikon der SAZU. Als Ethnologe beschäftigte er sich mit der Erforschung des slowenischen Volksbrauchtums und der slowenischen Masken. Neben vielen Abhandlungen in der slowenischen und in anderen Sprachen (die letzten werden dieses Jahr in einer slowenischen Übersetzung als *Opuscula selecta* veröffentlicht) verfaßte er die folgenden Bücher: *Praznično leto Slovencev* (Das Festjahr der Slowenen) I-IV (1965-1971, Neuausgabe I-II, 1989), *Jaslice na Slovenskem*, 1981 (Weinnachtskrippen in Slowenien), *Maske slovenskih pokrajin*, 1984 (Die Masken der slowenischen Landschaften), das Manuskript des Werks *Masken in Europa*, *Ziljsko števanje in njegov evropski okvir*, 1963 (Das Kufenstechen im Gailtal im Europäischen Rahmen), *Slovenska koledniška dramatika*, 1986 (Slowenische Raunächtedramatik). Er übersetzte und bearbeitete vier Bände der "Göthschen Serie" aus dem Steiermarkischen Landesarchiv in Graz: Die Slowenische Steiermark vor der Märzrevolution.

Dr. Kuret war Redakteur verschiedener Fachzeitschriften und organisierte die Arbeit am Institut für Slowenische Volkskunde (ISN), besonders im Rahmen der Arbeitsgemeinschaft Alpes Orientales. Als erster machte und organisierte er im Rahmen des ISN tätig ethnologische Filme. Neben vielen Ehrenpreisen im In- und Ausland wurde ihm auch der Preis der Johann Gottfried von Herder - Stiftung verliehen.

SUMMARY

NIKO KURET - HIS LIFE, PERSONALITY, RESEARCH WORK AND HIS SIGNIFICANCE FOR SLOVENE ETHNOLOGY AND CULTURE

Niko Kuret (Trieste 1906 - Ljubljana 1995) finished grammar school in Celje (1926) and studied French language and literature (with Prof. Fran Šturm) and comparative literature (with Prof. France Kidrič) at the Faculty of Arts in Ljubljana (1926-1930). Later, he also graduated in Italian and qualified as a teacher of French in Paris in 1928; in 1946 he graduated in ethnology and in 1954 received his Ph. D. from the Slovene Academy of Sciences and Arts (SAZU). His first employment was that of grammar-school teacher in Kranj from which job he was however dismissed by the centralist government. He then taught at the secondary school for tourism and restaurant trade in Ljubljana, and in Novo Mesto before becoming (in 1954) a specialist employee at the Institute for Slovene Ethnology, where he was later elected scientific fellow and councillor. Niko Kuret retired in 1979. He was the 1989th correspondent member of SAZU and its 1991th full member.

Niko Kuret wrote several French and Italian textbooks, the book *Šolski radio* (School-radio), was editor of the publication *Radio Ljubljana*, chief editor of the magazine *Ljudski oder* 1934-1939 (Folk Theatre) and of the series *Ljudske igre* (Folk Plays), published in 29 volumes. He founded a hand puppet theatre in Kranj and the first permanent puppet theatre of Ljubljana, wrote and translated puppet plays. He also translated some fifty literary works from various foreign languages. Kuret researched the history of Slovene religious show and wrote the article "Spiritual drama" for SAZU's *Lexicon of Literature*. As an ethnologist he devoted himself to the research of Slovene folk customs and Slovene masks. Besides numerous treatises in Slovene and in foreign languages (the Slovene translation of the latter will be published as *Opuscula selecta* in 1995). Niko Kuret wrote the following books: *Praznično leto Slovencev* (Slovene Holidays) I-IV (1965-1971, new edition I-II, 1989), *Jaslice na Slovenskem*, 1981 (Christmas cribs in Slovenia), *Maske slovenskih pokrajin*, 1984 (Masks in the Slovene Provinces), the manuscript "Masks in Europe", *Ziljsko štehanje in njegov evropski okvir*, 1963 (On the folk custom of a horseback contest among the Slovenes in Carinthian Gailtal), *Slovenska koledniška dramatika*, 1986 (Slovene Twelfth-Night Drama). He translated and edited four volumes of the "Götschen Serie", kept by the Styrian Landesarchiv in Graz: *Slovene Styria before the March Rebellion* (of 1848).

Dr. Kuret was editor of several specialist periodicals and organiser at the Institute for Slovene Ethnology, especially in the *Alpes Orientales* working group. At the institute he was the first to collaborate in organising Slovene ethnological films. Besides many other national and international rewards, Niko Kuret also received the Herder Foundation Reward.

RESUME

LA VIE ET LA PERSONNALITE DE NIKO KURET, SON TRAVAIL DE RECHERCHE ET SON IMPORTANCE POUR L'ETHNOLOGIE ET LA CULTURE SLOVENE

70

Niko Kuret, né le 24 avril 1906 à Trieste, décédé le 25 janvier 1995 à Ljubljana, termine ses études secondaires à Celje en 1926, puis poursuit, entre 1926 et 1930, des études sur la langue et la littérature française (chez le prof. Fran Šturm) et sur la littérature comparée avec la théorie littéraire (chez le prof. France Kidrič) à la Faculté des lettres de Ljubljana. Il passe ensuite l'examen de langue italienne et à Paris, celui de la maîtrise pour enseigner le français. En 1946, il obtient le diplôme d'études sur l'ethnologie. En 1954, il soutient avec succès sa thèse de doctorat dans le cadre de l'Académie slovène des sciences et des arts (SAZU). Après ses études à la Faculté des lettres, il enseigne au lycée de Kranj, mais dès 1933, il est licencié par le gouvernement centraliste. Ensuite il est engagé comme professeur au Lycée de tourisme et d'hôtellerie de Ljubljana d'où il part pour un poste à Novo mesto. En 1954, il entre à l'Institut slovène d'ethnologie comme collaborateur d'abord professionnel et ensuite scientifique. Attaché scientifique, il prend sa retraite en 1979. Il devient en 1989 d'abord membre correspondant de la SAZU, puis en 1991 son membre régulier.

Niko Kuret écrit plusieurs manuels de la langue française et italienne et un livre intitulé *Šolski radio* ("La radio d'école"). Il fut rédacteur du journal "*Radio Ljubljana*", publia (entre 1934 et 39) la revue "*Ljudski oder*" ("La scène du théâtre populaire") et la collection "*Ljudske igre*" ("Les pièces populaires") - 29 cahiers, établit le théâtre de marionnettes, d'abord à Kranj et ensuite à Ljubljana. Celui-ci fut le premier théâtre professionnel de marionnettes. Kuret écrivait lui-même et traduisait les pièces pour le théâtre de marionnettes. Il traduisit aussi à peu près 50 oeuvres littéraires de différentes langues. Il s'engagea dans le travail de recherche sur l'histoire du drame religieux slovène et a composé l'article *Duhoona drama* ("Le drame spirituel") pour "*Literarni leksikon SAZU*".

Comme ethnologue, il se lança dans l'étude des moeurs et des masques slovènes. en plus de nombreux exposés dans les langues slovène et étrangères (qui vont tous être traduits et publiés cette année dans le livre "Opuscula selecta"), Niko Kuret écrivit les livres suivants: *Praznično leto Slovencev I-IV* ("L'Année des fêtes des Slovènes") (1965-71, nouvelle édition I-II) en 1989, *Jaslice na Slovenskem* ("Les crèches de Noël en Slovénie") en 1981, *Maske slovenskih pokrajin* ("Les masques dans les régions slovènes") en 1984 et *Maske v Evropi* ("Les masques en Europe") - qui est encore à l'état de manuscrit, *Ziljsko štehvnanje in njegov evropski okvir* ("La quintana de Zilja et son cadre européen") en 1963, *Slovenska koledniška dramatika* ("Le drame slovène des chanteurs de Noël") en 1986. Il a arrangé et traduit quatre cahiers de "Götsche Serie" de Steiermarkisches Landesarchiv à Graz: *Slovensko štajersko pred marčno revolucijo en 1848* ("La Styrie slovène avant la Révolution de mars en 1848").

Il était rédacteur de différents bulletins professionnels, organisateur à l'Institut slovène de l'ethnographie, surtout dans le cadre de la collectivité de travail Alpes Orientales. Il était premier à organiser les activités autour du film ethnographique slovène. A côté des prix slovènes et étrangers, il reçut aussi le Prix de Herder (Stiftung...).